

AMO.CZ

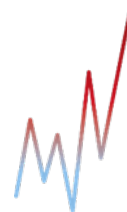
LEDEN 2025

POLICY BRIEF | 01

Česko a klimatické cíle EU

Vendula Kazlauskas, Martin Abel

KLIMATICKÝ PAPER č. 33

Úvod

Green Deal je mrtev, ať žije Clean Industrial Deal? Oslabení Zelené dohody pro Evropu bylo ústředním prvkem programů řady politických stran napříč EU před loňskými volbami do Evropského parlamentu. I když by se tedy mohlo zdát, že v tomto institucionálním cyklu EU nebudou klimatické ambice a cíle EU prioritou, nová Evropská komise se jasně přihlásila k pokračování práce na jejich dosahování. Celounijní cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2050 i průběžný cíl snížení emisí o 55 % do roku 2030 již byl přetaven v řadu konkrétních kroků v rámci balíčku Fit for 55, a to i díky úsilí českého předsednictví v Radě EU v roce 2022. Klíčovou otázkou se však nyní stalo, jak dosáhnout těchto cílů a zároveň zachovat – a podpořit – konkurenceschopnost evropského průmyslu a podniků.

Oproti nastavování nových cílů pro jednotlivé sektory a jejich ukotvení do evropské legislativy je tak v příštích pěti letech možné očekávat spíše důraz na jejich implementaci. Na české úrovni se tyto závazky propisují do třech hlavních koncepčních dokumentů, jež však byly přijaty ještě před aktualizací klimatických cílů EU. Tyto dokumenty jsou úzce provázány se specifickými cíli klimatické politiky EU (tj. společné cíle systému EU pro obchodování s emisemi – EU ETS 1 a 2, příspěvek ČR k cíli nařízení o sdílení úsilí, obnovitelné zdroje energie a energetická účinnost, odvětví využívání půdy a lesnictví – LULUCF atd.). Do roku 2025 nicméně Česko vstoupilo se schválenou aktualizací pouze jednoho z nich – tzv. Národního klimaticko-energetického plánu (NKEP), zatímco aktualizace Státní energetické koncepce i Politiky ochrany klimatu byla odložena.

Schvalování těchto dokumentů v létě 2024 vyvolalo silnou mediální odezvu. S tím, jak dekarbonizační cíle EU ovlivňují rozšiřující se počet odvětví a postupně začnou dopadat na samotné spotřebitele, se také polarizuje česká i evropská debata a postoj veřejnosti k souvisejícím tématům. Kromě otázek konkurenceschopnosti a čistého průmyslu, které budou v tomto institucionálním cyklu nově akcentované, bude proto zároveň nutné klást důraz na sociální rozměr transformace a nastavování sociálně spravedlivých opatření.

1 Jak se promění klimatická debata v novém institucionálním cyklu EU a jakým způsobem se klíčové unijní priority v podobě posílení konkurenceschopnosti a produktivity unijní ekonomiky odrazí v úsilí o naplňování cílů klimatické politiky EU?

Když Ursula von der Leyenová formulovala hlavní priority Evropské komise v roce 2019, ochrana klimatu byla jedním z klíčových témat. Reagovala tak na poptávku voličů, viditelné demonstrace Fridays for Future i posílení frakce Zelených v Evropském parlamentu. V posledních pěti letech čelila Evropská unie řadě bezprecedentních krizí, ať už to byla pandemie, válečná agrese Ruska proti Ukrajině, energetická krize, nebo výrazná inflace. Přesto ale klimatická agenda zůstala velmi vysoko na žebříčku priorit. V některých oblastech byla dokonce posílena – například Nástroj Evropské unie na podporu hospodářského oživení po pandemii covidu-19 (NextGeneration EU) požaduje, aby členské státy alokovaly minimálně 37 % prostředků z něj na investice a reformy v oblasti klimatu, iniciativa REPowerEU pak propojuje snahu o odstranění závislosti na dovozu ruských paliv s cíli zelené transformace.

Na proměnu celkového geopolitického i globálního ekonomického rámce pak reagovali lídři členských států, kteří ve Strategické agendě na období 2024–2029 identifikovali jako klíčové priority bezpečnost a konkurenceschopnost a přihlásili se k pragmatickému přístupu k plnění klimatických cílů.¹ V loňském roce se navíc proměnilo složení Evropského parlamentu, v němž sice středová koalice udržela většinu, ale zároveň posílily pravicové a konzervativní strany.

Od toho se odvíjí i klimatická debata v novém institucionálním cyklu EU. Mezi klíčové priority Ursuly von der Leyenové patří podpora udržitelné prosperity a konkurenceschopnosti, evropská obrana a bezpečnost, ale i ochrana vody a přírody a adaptace na změnu klimatu.² Green Deal jako hlavní strategický dokument má nahradit Clean Industrial Deal, který komise přislíbila předložit během prvních sto dnů své činnosti.

Ačkoli by se tedy mohlo zdát, že tím ustupuje od dřívějšího důrazu na dekarbonizaci všech odvětví, Evropská komise tento krok vnímá jako další fázi rozvoje dříve stanovených závazků. Všechny stanovené priority jsou s otázkou dosažení klimatické neutrality do roku 2050 provázané a ve všech prioritních oblastech by nečinnost při řešení změny klimatu situaci zhoršovala.

V pověřovacích dopisech jednotlivým členům a členkám komise Ursula von der Leyenová zdůraznila, že očekává, že „všichni přispějí k dosažení dohodnutých cílů v oblasti klimatu, zejména cílů stanovených pro rok 2030 a cílů klimatické neutrality pro rok 2050“.³ Schopnost plnit tyto cíle a stanovená kritéria také Ursula von der Leyenová citovala jako měřítko pro hodnocení (ne)úspěchu její druhé komise.

Zelená dohoda pro Evropu a důraz na dekarbonizaci tak zůstává hlavním bodem a jasným politickým zadáním této komise. Důraz na pokračování v opatřeních v oblasti klimatu sdílí hned několik členů jejího kolegia. Zároveň ale nastavení

¹ Evropská rada. „Strategická agenda na období 2024–2029“.

<https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>.

² Ursula von der Leyenová. „Political Guidelines for the Next European Commission 2024–2029“.

Evropská komise, 18. července 2024. https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf.

³ Ursula von der Leyenová. „Mission letter – Stéphane Séjourné“. Evropská komise, 17. září 2024.

https://commission.europa.eu/document/download/6ef52679-19b9-4a8d-b7b2-cb99eb384eca_en?filename=Mission%20letter%20-%20S%C3%89JOURN%C3%89.pdf.

portfolií reflektuje důraz na propojení těchto opatření s úsilím o zajištění hospodářského růstu a konkurenceschopnosti EU.

Komisař pro klima Wopke Hoekstra tak má ve svém portfoliu specificky zmíněné i nulové čisté emise a „čistý růst“, portfolio Jessiky Roswallové propojuje životní prostředí, vodohospodářskou odolnost a konkurenceschopné oběhové hospodářství a Dan Jørgensen se bude zabývat jak energetikou, tak bydlením a souvisejícím sociálním rozměrem energetiky. I portfolio výkonné místopředsedkyně komise Teresy Riberaové se nazývá „Čistá, spravedlivá a konkurenceschopná transformace“, což poukazuje na uvažování o aktuálním vztahu k transformaci a otázkám ochrany klimatu. Tedy že témata čisté a spravedlivé tranzice a konkurenceschopnosti se nevyklučují, ale mají jít ruku v ruce.

Středobodem této práce je Dohoda o čistém průmyslu (Clean Industrial Deal), jejímž cílem je vytvořit podmínky pro dekarbonizaci průmyslu, zvýšení jeho konkurenceschopnosti a posílení evropské suverenity v klíčových sektorech a technologiích budoucnosti. Komisař Séjourné má za úkol navrhnout regulační rámec, který bude podporovat inovace, růst a rozvoj evropských podniků, přičemž se zaměří na investice, vytváření trhů pro čisté technologie a zlepšení globální konkurenceschopnosti. V této oblasti má komise předložit celou řadu legislativních návrhů, například Akt o akcelátoru průmyslové dekarbonizace (Industrial Decarbonisation Accelerator Act), očekává se také důraz na implementaci již přijatého Nařízení o průmyslu pro nulové čisté emise (Net Zero Industry Act).

Inovace a moderní technologie má podpořit Evropský fond pro konkurenceschopnost, který má přispět ke snižování emisí a energetické náročnosti průmyslových odvětví, stejně jako k dekarbonizaci a zlevnění energií. Ambicí komise je upevnit vedoucí postavení Evropy v oblasti čistých technologií.

Při tom se komise opírá i o závěry Lettovy a Draghiho zprávy, které zdůrazňují význam vnitřního trhu a konkurenceschopnosti. Na základě těchto doporučení komise plánuje zavést například nový nástroj pro koordinaci pro konkurenceschopnost (Competitiveness Coordination Tool), jehož cílem je zlepšit koordinaci politik a investic na všech úrovních, což umožní lépe zacílit podporu pro evropský průmysl.

Pro zajištění jasné a stabilní trajektorie na cestě ke klimatické neutralitě a k odolné Evropě je potřeba i stabilní a předvídatelný rámec a dlouhodobé plánování. Ursula von der Leyenová se proto ve svém projevu před Evropským parlamentem v červenci 2024, na základě něhož ji poslanci a poslankyně potvrdili jako předsedkyni Evropské komise i na druhé období, také přímo přihlásila k plánu na přijetí cíle 90% snížení emisí skleníkových plynů do roku 2040. Tento cíl přitom představila jako nezbytný pro předvídatelnost pro investice a inovace evropských podniků.⁴ Ty by měly v příštích pěti letech směřovat především do infrastruktury a průmyslu, zejména do energeticky náročných odvětví.

Cíl snížení emisí do roku 2040 o 90 % v porovnání s rokem 1990 komunikovala komise již v únoru 2024. Podle Pařížské dohody by měla předložit konkrétní podobu legislativního návrhu zakotvujícího tento cíl do legislativy do konce února 2025. Klimatický cíl do roku 2040 si však pravděpodobně vyžádá ještě větší úsilí než plnění dosavadních cílů přijatých do roku 2030. Konečné rozhodnutí o konkrétním cíli ještě musí projít legislativním procesem EU, už nyní je ale jasné, že kombinované cíle členských států nejsou v souladu s komisí doporučeným cílem 90 %.⁵

⁴ Ursula von der Leyenová. „Statement at the European Parliament Plenary by President Ursula von der Leyen, candidate for a second mandate 2024–2029“. Evropská komise, 18. července 2025. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-european-parliament-plenary-president-ursula-von-der-leyen-candidate-second-mandate-2024-2024-07-18_en.

⁵ Meyer-Ohlendorf, Nils, Deyana Spasova, Jakob Graichen, Sabine Gores. Designing the EU 2040 Climate Target: Political Context, Level of Ambition, Implications for Member States and Sectors. Berlín: Ecologic Institute, 2023.

Česká vláda prozatím přijala ke sdělení komise o klimatickém cíli do roku 2040 negativní stanovisko, které zpochybňuje reálnost cíle 90 %, a požaduje podrobnější posouzení dopadů.⁶ Tato pozice do značné míry odráží i priority a výhrady Hospodářské komory či Svazu průmyslu a dopravy.⁷ Pochybnosti přetrvávají například ohledně úlohy vodíku nebo zachytávání a ukládání uhlíku (CCS).

Původní Politika ochrany klimatu ČR stanovovala pro rok 2040 nezávazný orientační cíl snížení emisí skleníkových plynů o 64 % ve srovnání s rokem 1990 (což je daleko od současného průměru členských států EU -86 % pro rok 2040).⁸ Scénář WAM3 (With additional measures) obsažený v aktualizovaném Národním energeticko-klimatickém plánu ČR míří na snížení emisí skleníkových plynů téměř o 86 % do roku 2040 oproti úrovním roku 1990.⁹

K cíli snížení emisí do roku 2040 by měly nejvíce přispět změny ve výrobě elektřiny a průmyslu, na něž se vztahuje EU ETS 1 (90% snížení ve srovnání s rokem 2021 ve WAM3). Tyto sektory dosáhly ze všech nejrychlejšího snížení mezi roky 2005 a 2021 (-30 %). Pokračování jejich rozsáhlé transformace přesto zůstává výzvou.

<https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2023/60028-2040-Target-Overview-Report.pdf>.

⁶ Pavel Zámyslický. Jak je ČR připravena na cíle do roku 2030? Doprava, emisní obchodování a co nás čeká po 2030? Praha: 2024. https://www.mzp.cz/konference_cista_mobilita_2024/1_den/OPZP-1_01_Zamyslicky_Jak_je_CR_pripravena_na_cile_do_roku_2030-20240530.pdf.

⁷ „Průmyslové svazy: Snížení emisí do roku 2040 o 90 pct je nespílitelný cíl“. ČTK, 14. února 2024. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2479268>.

⁸ Průměr existujících indikativních a závazných cílů členských států EU. Kristina Zindulková (ed.). 2040 Climate Target for Czechia: Current policy, ambition gap and sectoral analysis. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2024, s. 4. https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2024/06/AMO_2040_Climate_Target_for_Czechia_final.pdf.

⁹ „Vláda schválila aktualizovaný klimatický plán“. Zelená transformace, 18. prosince 2024. <https://zelenatransformace.cz/aktuality/vlada-schvalila-aktualizovany-klimaplan/>.

2 Která opatření v rámci Zelené dohody pro Evropu se mohou stát předmětem revize v dalších letech a jakou roli v tomto procesu může sehrát Česko?

Ačkoliv velká část legislativy v rámci Zelené dohody pro Evropu byla již přijata v předchozích pěti letech, většina obsahuje také revizní doložky.¹⁰ Ty umožňují její znovuotevření, zhodnocení fungování a případné úpravy – ať už směrem ke zpřísnění pravidel, nebo naopak k uvolnění původně vyjednaných cílů. Jejich účelem je, aby evropská legislativa mohla průběžně reagovat na reálný pokrok při dosahování stanovených cílů i na technologický vývoj.

V českém i evropském kontextu je nejvýraznějším, mediálně nejviditelnějším a politicky nejvýbušnějším příkladem revizní doložka v nařízení o tzv. **zákazu prodeje nových aut se spalovacími motory na fosilní paliva po roce 2035**.¹¹ Finální dohodu členských států EU na tomto textu přitom vyjednalo české předsednictví v Radě EU. Komise podle ní v roce 2026 přezkoumá účinnost a dopad tohoto nařízení a pokrok, který má při dosahování cílů snížení emisí, „s přihlédnutím k technologickému vývoji, mimo jiné s ohledem na plug-in hybridní technologie, a významu ekonomicky životaschopného a sociálně spravedlivého přechodu na mobilitu s nulovými emisemi“.

Využití revizní doložky ke zmírnění nebo přímo zrušení přijatých cílů se stalo ústředním prvkem řady politických stran v kampani před volbami do Evropského parlamentu na evropské¹² i národní úrovni. Komisař pro klima Wopke Hoekstra však ve svém slyšení obhajoval¹³ dohodnutý termín zákazu spalovacích motorů v roce 2035, aby byla zajištěna předvídatelnost pro průmysl. Revize nicméně

¹⁰ Systematický přezkum legislativy je podle interinstitucionální dohody o lepší tvorbě právních předpisů (IIA-BLM) z roku 2026 klíčovým prvkem agendy Evropské unie (EU) pro lepší regulaci. Začlenění revizních doložek do legislativy je běžnou praxí – v první polovině minulého legislativního období obsahovala více než polovina přijatých legislativních textů požadavek na revizi, zhodnocení nebo přijetí zprávy o provádění (Review clauses in EU legislation adopted during the first half of the ninth parliamentary term (2019-2024) - A Rolling Check-List | Think Tank | European Parliament), ve druhé polovině tohoto období obsahovaly tyto požadavky tři čtvrtiny legislativy ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/762858/EPRS_STU\(2024\)762858_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/762858/EPRS_STU(2024)762858_EN.pdf)).

¹¹ Evropský parlament a Rada Evropské unie. „Nařízení (EU) 2023/851 ze dne 19. dubna 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2019/631, pokud jde o zpřísnění norem CO₂ pro nové osobní automobily a nové lehké užitkové automobily v souladu s ambicióznějšími klimatickými cíli Unie“. Úřední věstník Evropské unie. Publikováno 25. dubna 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0851>.

¹² EPP toto téma před volbami tematizovala napříč EU, německý ministr dopravy Volker Wissing např. varoval, že odmítnutí revize „zákazu“ spalovacích motorů by bylo „gigantickým volebním podvodem“ (Sean Goulding Carroll. „EPP group vows to revise combustion engine ban as soon as possible“. Euractiv.com, 23. ledna 2024. <https://www.euractiv.com/section/eet/news/epp-group-vows-to-revise-combustion-engine-ban-as-soon-as-possible/>; Nick Alipour. „German minister: Not lifting EU combustion engine ban would be ‚electoral fraud‘“. Euractiv.com, 12. července 2024. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/german-minister-not-lifting-eu-combustion-engine-ban-would-be-electoral-fraud/>).

Pro evropské socialisty to bylo dokonce klíčové téma pro podporu Ursuly von der Leyenové jako předsedkyně Evropské komise ve druhém mandátu (Sarantis Michalopoulos. „EU socialists: Ban on petrol cars ‚key demand‘ for next Commission“. Euractiv.com, 9. července 2024. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-socialists-ban-on-petrol-cars-key-demand-for-next-commission/>).

¹³ „Hearing of Commissioner-designate Wopke Hoekstra“. Evropský parlament, 29. října 2024. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20241029IPR25045/hearing-of-commissioner-designate-wopke-hoekstra>.

může nabývat celé řady podob, například oslabení cíle snížení emisí v roce 2035 na 90 % ze současných 100 %.¹⁴

„Robustní a smysluplný přezkum nařízení“ považuje za klíčový i Asociace evropských výrobců automobilů (ACEA).¹⁵ Proti návrhům na oslabení tohoto cíle naopak vystoupilo 50 firem, mezi nimi i výrobci automobilů či baterií.¹⁶ Podobně například Platforma pro elektromobilitu, zahrnující společnosti jako Renault Group, Uber, Volvo, Ford a Tesla, vydala v červnu 2024 prohlášení s názvem „Zvrácení cíle s nulovými emisemi automobilů do roku 2035 poškodí průmysl EU“,¹⁷ zdůrazňující, že „cíl automobilů s nulovými emisemi do roku 2035 je nejpřímější evropskou průmyslovou strategií pro elektromobily, která evropským společnostem přináší zásadní investice“.

Podobně nejednotný je postoj členských států k nadcházející revizi. Česko s Itálií za podpory dalších stejně smýšlejících států¹⁸ se přitom snaží přesvědčit Evropskou komisi, aby revize této legislativy byla přesunuta už na letošní rok, argumentují přitom zachováním konkurenceschopnosti EU.¹⁹ Za ještě naléhavější problém označují otázku pokut pro automobilky za nesplnění emisních cílů pro rok 2025 a navrhují rozložení plnění do pětiletého období. České republice už se přitom dříve – v koalici s dalšími státy vedené Německem – podařilo do finálního textu nařízení prosadit výjimku pro tzv. e-paliva, která jsou vyráběna pomocí CO₂ a elektřiny z obnovitelných zdrojů. Německo nicméně návrh Itálie na posunutí revize tohoto nařízení už na rok 2025 odmítlo s tím, že by to snížilo standardy a způsobilo nejistotu v průmyslu.²⁰

Revizní doložky obsahuje většina dalších opatření v rámci Zelené dohody pro Evropu.²¹ Sám **Evropský právní rámec pro klima** (European Climate Law), který ukotvuje dosažení klimatické neutrality do roku 2050 jako právní závazek, zahrnuje revizní doložku pro povinné hodnocení pokroku každých pět let, k pravidelnému

¹⁴ Tomáš Jelínek. „Auta se spalovacími motory musí do roku 2035 skončit, vyzývají k tomu i automobilky“. EnergoZrouti.cz, 27. června 2024. <https://energozrouti.cz/clanek/auta-se-spalovacimi-motory-musi-do-roku-2035-skoncit-vyzyvaji-k-tomu-i-automobilky>.

¹⁵ „The global electric car race: Europe needs to wake up!“ ACEA – European Automobile Manufacturers' Association, 29. února 2024. <https://www.acea.auto/news/the-global-electric-car-race-europe-needs-to-wake-up/>.

¹⁶ Alejandro Gonzalez. „50 firms rejects calls to weaken EU's 2035 emission standards for vehicles“. Motor Finance Online, 10. října 2024. <https://www.motorfinanceonline.com/news/50-firms-rejects-calls-to-weaken-eus-2035-emission-standards-for-vehicles>.

¹⁷ „Urgent Statement: Reversing the 2035 zero emission cars goal will harm EU industry“. Platform for Electromobility, 12. června 2024. <https://www.platformelectromobility.eu/2024/06/12/urgent-statement-reversing-the-2035-zero-emission-cars-goal-will-harm-eu-industry/>.

¹⁸ Iniciativu plně podporuje dalších 5 členských států – Slovensko, Polsko, Rumunsko, Bulharsko a Rakousko (v Radě Compet). Její elementy mají podporu i dalších států – Chorvatska, Malty, Kypru, Řecka; zejména v otázce pokut pak i Francie a Německa.

¹⁹ John Ainger, Alberto Nardelli. „Italy renews push to revise EU's combustion engine car ban“. BNN Bloomberg, 7. listopadu 2024. <https://www.bnnbloomberg.ca/investing/commodities/2024/11/07/italy-renews-push-to-revise-eus-combustion-engine-car-ban/>.

²⁰ Alberto Noriega. „EU row: Germany opposes Italy's proposal to revise ban on petrol cars early in 2035“. Driving Eco, 15. července 2024. <https://www.drivingeco.com/en/disputa-ue-alemania-opone-propuesta-italia-revisar-anticipadamente-prohibicion-coches-gasolina-2035/>.

²¹ Celkový přehled legislativy, která obsahuje doložky o přezkumu nebo pravidelných revizích, aby se přizpůsobila vyvíjejícím se okolnostem, technologickému pokroku a geopolitické realitě, shrnuje Výzkumná služba Evropského parlamentu (EPRS). Seznam pro legislativu přijatou v první polovině období: Nora Hahnkamper-Vandenbulcke. „Review clauses in EU legislation adopted during the first half of the ninth parliamentary term (2019–2024)“. European Parliamentary Research Service, 26. října 2022. Review clauses in EU legislation adopted during the first half of the ninth parliamentary term (2019–2024) – A Rolling Check-List | Think Tank | European Parliament. Seznam pro legislativu přijatou v druhé polovině období: Nora Hahnkamper-Vandenbulcke. „Review clauses in EU legislation adopted during the second half of the ninth parliamentary term (January 2022–September 2024)“. European Parliamentary Research Service, prosinec 2024. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/762858/EPRS_STU\(2024\)762858_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/762858/EPRS_STU(2024)762858_EN.pdf).

přezkumu trajektorie směrem ke klimatické neutralitě do roku 2050, zajištění souladu nové legislativy s tímto cílem a hodnocení průběžných cílů.

V **balíčku Fit for 55**, který má zajistit snížení emisí EU minimálně o 55 % do roku 2030, dojde v nadcházejících letech k revizi několika klíčových legislativních aktů, jako je systém obchodování s emisemi (ETS), nařízení o sdílení úsilí (ESR), směrnice o obnovitelné energii (RED), nařízení o využívání půdy a lesnictví (LULUCF), mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM) nebo směrnice o energetické účinnosti (EED).

Revizní doložky přitom mohou být použity i pro zpřísnění legislativy a dosud přijatých cílů – například nařízení o udržitelných leteckých palivech obsahuje volnější definici udržitelných paliv, než některé politické strany požadovaly, a revize plánovaná v roce 2026 může pomoci tuto definici upravit.²² Stejně tak v průzkumu mezi evropskými experty na klima a udržitelnost zmiňovaly dvě třetiny respondentů jako prioritní možnost revize systému ETS a Sociálního klimatického fondu směrem k navýšení ambicí u obou.²³

Pro průmysl a byznys, které se již investičně připravují na přijaté cíle a pravidla, je nicméně zásadní transparentnost a předvídatelnost – tedy aby revizní doložky zásadně neměnily stanovené cíle, ale případně je zpřesňovaly.

V procesu projednávání revize jednotlivých legislativních textů má Česká republika příležitost navázat na konstruktivní přístup a snahu o dosažení širokého konsenzu, které prokázala již během svého předsednictví v Radě EU v roce 2022. Právě Česko dokázalo za svého předsednictví uzavřít vyjednávání mezi členskými státy v Radě EU, kdy čeští diplomaté a diplomatky uzavřeli 9 dialogů z balíčku Fit for 55, mimo jiné například reformu trhu s emisními povolenkami nebo výrazné omezení prodeje aut se spalovacími motory od roku 2035.

Při projednávání revizních doložek i veškeré nové legislativy by se mělo Česko aktivně účastnit procesu revize, poskytovat data, zpětnou vazbu a návrhy založené na národních zkušenostech a prioritách, aby legislativa po revizi lépe odpovídala skutečným zkušenostem českých stakeholderů. Ti by také měli být do procesu zahrnuti.

Česko by také u projednávání revizních doložek i veškeré nové legislativy mělo dávat důraz na to, aby byla regulace v jednotlivých odvětvích od začátku lépe koncipována, a tedy méně podléhala změnám. To zahrnuje i vyžadování systematického provádění studií dopadu zahrnujících kromě dopadu na klimatické cíle i očekávaný dopad na konkurenceschopnost evropského průmyslu.

Bylo by mylné vnímat revizní doložky pouze jako příležitost k oslabení již nastavené legislativy nebo ke „znovuotevření“ Zelené dohody pro Evropu. Přibližně čtyři z pěti Evropanů (84 %) souhlasí s tím, že legislativa EU v oblasti životního prostředí je nezbytná pro ochranu životního prostředí v jejich zemi.²⁴ Revizní doložky jsou tedy příležitostí, jak zajistit lepší transpozici evropské legislativy, aby regulace držela krok s technologickým pokrokem, odrážela inovace a možnosti českých a evropských firem a reagovala na aktuální geopolitický vývoj.

²² „Renew Europe welcomes that air transport fully participates in the objectives of the Green Deal“. Renew Europe, 6. července 2022. <https://www.reneweuropesgroup.eu/news/2022-07-06/renew-europe-welcomes-that-air-transport-fully-participates-in-the-objectives-of-the-green-deal>.

²³ „European Green Deal Barometer 2023“. Institute for European Environmental Policy (IEEP), červen 2023. <https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/06/IEEP-Green-Deal-Barometer-2023.pdf>.

²⁴ V Česku s tímto tvrzením souhlasí 74 % oslovených, což je druhý nejnižší výsledek v EU (po rumunských 71 %). „Eurobarometer Survey 3173“. Evropská komise, květen 2024. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3173>.

3 Jak nastavit politiky a využít finanční a jiné nástroje na národní úrovni tak, aby vedly k dosažení klimatických cílů bez negativních dopadů na konkurenceschopnost unijního hospodářství a zároveň účinně chránily domácnosti ohrožené energetickou či dopravní chudobou a nerozevíraly sociální nůžky?

Již okřídlené rčení říká, že zelená transformace bude buď sociální, nebo nebude žádná. Pro zajištění spravedlivého přechodu na čistou ekonomiku je proto důležité zajistit, aby klimatické politiky nepoškodily domácnosti a aby nedopadaly nerovnoměrně na různé části společnosti. Finance při tom budou hrát zásadní úlohu, ať už se jedná o nastavení financování klimatických opatření a čistých technologií (jako např. v případě Next Generation EU), nebo o snahu udržet Evropu konkurenceschopnou, zejména vůči USA a Číně. Evropská konkurenceschopnost přitom bude spojena právě s čistým průmyslem a zelenými technologiemi.

Ke všem těmto provázaným cílům bude zapotřebí zajištění dostatečného financování. Jak explicitně uvádí Politická vodítka současné Evropské komise, „tato komise bude investiční“.²⁵ Kromě nástrojů a plánů, které komise plánuje předložit v příštích pěti letech,²⁶ bude klíčový příští víceletý finanční rámec na období 2028+. Česká republika by měla na začátku diskuse o jeho prioritách a podmínkách, která proběhne již v tomto roce, jasně definovat své vlastní priority odpovídající struktuře naší ekonomiky a schopnosti financovat transformační projekty z jiných zdrojů. To může zahrnovat i případné navýšení unijního rozpočtu. Aby EU dokázala splnit úkoly vytyčené ve Strategické agendě, hovoří se o nutnosti její rozpočet ze současného cca 1 % ekonomiky EU minimálně zdvojnásobit.²⁷

Chybějící zdroje pro jeho navýšení mají mimo jiné přinést i nové „zelené“ zdroje. Mezi ně patří postupně nabíhající CBAM (75 % do unijního rozpočtu, což je zhruba 1 % stávajícího), jehož první fáze by ale měla začít platit až v roce 2026. Zavedení ETS2 (zpoplatnění emisí ze sektorů budov a dopravy) v roce 2027 by mohlo přinést další zisky až ve výši 11 % stávající velikosti rozpočtu,²⁸ další zhruba 4 % stávajícího rozpočtu by měly plynout ze systému ETS1 (30 % výnosů z něj).

Nové zdroje u ETS2 by měly být využity nejen ke splácení dluhu, ale i k financování Sociálního klimatického fondu (SKF). Ten má zamezovat tomu, aby měl ETS2 negativní dopady na nízkopříjmové domácnosti a zranitelné skupiny, a je s ním úzce provázán.

²⁵ Ursula von der Leyenová. „Political Guidelines for the Next European Commission 2024–2029“. Evropská komise, 18. července 2024, s. 11.

https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf.

²⁶ Investice jsou mimo jiné cílem Clean Industrial Act i zmíněného Evropského fondu pro konkurenceschopnost. Pomoci využít kapitál ze soukromého sektoru k investicím do inovací a čistých technologií by měl návrh Evropské unie spoření a investic, komise také plánuje navrhnout revizi směrnice o veřejných zakázkách a další.

²⁷ Maria Demertzis, André Sapir, Jeromin Zettelmeyer. „Unite, Defend, Grow: Memos to the European Union Leadership 2024–2029“. Bruegel, září 2024. <https://www.bruegel.org/book/unite-defend-grow-memos-european-union-leadership-2024-2029>.

²⁸ Tomáš Jungwirth Březovský, Filip Křenek. „Jak zaplatit zelenou transformaci? Výhled budoucích finančních nástrojů EU“. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), prosinec 2024. <https://www.amo.cz/cs/klimatym/jak-zaplatit-zelenou-transformaci-vyhled-budoucich-financnich-nastroju-eu/>.

Dopady ETS₂ na rozpočty evropských domácností vyčíslují ekonomické studie v řádu procent. Odhady se přitom liší podle ceny povolenky od 0,6 % po 1,6 %.²⁹

Zvýšení cen energií přitom může nejvíce zasáhnout nízkopříjmové domácnosti, které platí za paliva, teplo a elektřinu relativně větší část svých výdajů. Zatímco během energetické krize v roce 2023 nejbohatší české domácnosti zaznamenaly zvýšení výdajů o 2,1 %, u nejchudších domácností bylo zvýšení o 3,4 %, tedy o 60 % více. Největší regresivní dopad se očekává u lokálního vytápění zemním plynem, kde budou náklady nízkopříjmových domácností dvakrát vyšší než těch vysokopříjmových. Naopak odhadované náklady na pohonné hmoty jsou podobné napříč příjmovými skupinami.³⁰

Klíčové proto bude vhodné nastavení podmínek podpory a kompenzace negativních sociálních dopadů zavedení ETS₂ ze Sociálního klimatického fondu, například formou přímých plateb, slev na energie nebo podpory veřejné dopravy. Zároveň SKF podpoří investice do nízkoemisních zdrojů a energetické účinnosti, například do renovace energeticky neefektivních budov či dostupnějších a úspornějších způsobů vytápění, chlazení a vaření. V období 2026–2032 bude moci Česko čerpat 2,4 % z celkové výše fondu, tedy asi 50 miliard Kč.³¹

Ani přímé platby a přímá podpora však nejsou vhodným dlouhodobým systémovým řešením. Z dlouhodobého hlediska je zapotřebí přijímat strukturální změny, modernizovat infrastrukturu a energetické systémy tak, aby byla infrastruktura nastavena co nejvíce úsporně a nízkouhlíkově.

Česko a dalších 12 států EU s příjmy nižšími, než je evropský průměr, v současnosti využívá pro financování dekarbonizačních opatření zejména Modernizační fond. Ten je přitom založen na výnosech z aukcí emisních povolenek v ETS₁ podle principu „znečišťovatel platí“ a jeho celková výše se odvíjí od ceny povolenek. Na podzim 2024 se jednalo o částku přesahující 350 miliard Kč.³²

Největší část fondu je zaměřena na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, modernizaci teplárenství a zvyšování energetické účinnosti.³³ To, do kterých oblastí mohou státy směřovat finance, přitom definuje Směrnice o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Evropské unii (EU ETS). Podobný přístup a podmíněnost, zajišťující soulad s evropskými prioritami, by bylo vhodné uplatnit i u budoucích fondů.

Naprostá většina prostředků z tohoto fondu je však rozdělována prostřednictvím nevratných dotací. Aby byly finance využívány skutečně co nejlépe, je nutné správně nastavit podmínky pro tento fond i pro veškeré příští.³⁴

Finance by měly v první řadě směřovat tam, kde jsou nejvíce efektivní a přináší nejlepší výsledek. V současnosti přitom programová dokumentace k výzvám Modernizačního fondu neobsahuje vazbu na národní dekarbonizační cíle, a je tedy obtížné zjistit úspěšnost dosažení úspor oproti stanovenému cíli. Stejně tak je nutné při hodnocení žádostí vzít v úvahu návratnost klíčových dekarbonizačních investic, která u velkých projektů, jako je vodíková infrastruktura nebo posílení distribuční sítě, může dosahovat až několik desítek let. Dalším kritériem by mělo být i to, zda by k investici došlo i bez veřejné podpory (např. rostoucí tlak na

²⁹ Kristina Zindulková, Jan Svoboda. „ETS₂ a Sociální klimatický fond v Česku: dopady a opatření“. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), červen 2024. https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2024/06/ets2_rev_final-1.pdf.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

³² David Tramba, „Modernizační fond bude skromnější. Pokles cen povolenek z něj ubral 120 miliard korun“, Ekonomický deník, 10. října 2024, <https://ekonomickydenik.cz/modfond-bude-skromnejsi-varuje-mzp-pokles-cen-povolenek-z-nej-ubral-120-miliard-korun/>.

³³ Podrobně v programovém dokumentu Modernizačního fondu: Státní fond životního prostředí, „Revize Obecného programového dokumentu pro implementaci Modernizačního fondu v České republice od roku 2024“, prosinec 2023, <https://www.sfzp.cz/dokumenty/detail/?id=2352>.

³⁴ Podrobně se tomuto tématu věnuje připravovaný factsheet autorek z AMO klima – Alžběty Rychnovské a Kristiny Zindulkové, který byl východiskem pro tuto část podkladového dokumentu.

dekarbonizaci motivuje energetické společnosti k hledání nových řešení i bez ohledu na dotace). Podstatné je také zhodnotit rizikovost investice. Pro projekty s vysokou mírou nejistoty, například pro ty, jež se týkají cen elektřiny, mohou být vhodnějšími nástroji garantované půjčky nebo půjčky s nízkým úrokem nahrazující přibližně třetinu dotace.

Zásadní otázkou zůstává, jak zajistit, aby dotace skutečně směřovaly k potřebným příjemcům. Jednou z priorit Modernizačního fondu je podpora spravedlivé transformace, která zahrnuje snižování nerovností a podporu decentralizace energetiky. Vládní dotace, jež zkracují dobu návratnosti investic, přímo podporují příjemce a zvyšují jejich zisky. Je proto důležité zvážit, zda se má tato podpora vztahovat i na největší podniky, včetně těch, které dosahovaly mimořádných zisků z energetické krize, a zda by nebylo vhodné zavést výhodnější podmínky pro malé a střední podniky nebo stanovit stropy na výši podpory.

Například v programu RES+ (Nové obnovitelné zdroje v energetice), který příjemcům dotoval až 50 % nákladů na instalaci nepalivových obnovitelných zdrojů energie, si ve výzvách na podporu výstavby fotovoltaických elektráren s výkonem nad 1 MWp rozdělilo 12 největších žadatelů z celkových 47 žadatelů 7,8 miliardy Kč, což představovalo 90 % celkové částky.³⁵

Ačkoliv obecně vnímá česká veřejnost evropské fondy pozitivně,³⁶ loňský průzkum agentury Ipsos ukázal, že 58 % lidí si myslí, že Česko neumí zdroje EU efektivně využívat. Čerpání evropských fondů hodnotí jako efektivní pouze 29 % respondentů.³⁷ Česko tak nevyužívá plný potenciál fondů ani jejich přínos ke snižování sociálních nerovností. Namísto spoléhání se na nevratné dotace by mělo více využívat jiné finanční nástroje, jako jsou půjčky s výhodným úrokem, záruky na krytí rizika nesplacení, kvazi-kapitál či získání přímých podílů v projektech.³⁸

Přetrvávajícím problémem zůstává obtížná dostupnost dotací pro domácnosti ohrožené dopravní nebo energetickou chudobou. V této oblasti je tradičně pozitivně hodnocen program Nová zelená úsporám Light, který se zaměřuje na nízko- a středněpříjmové domácnosti. Program odstranil požadavek na předfinancování, jenž dříve prakticky znemožňoval těmto domácnostem dotace čerpat. Dalším pozitivním krokem je rozhodnutí Ministerstva životního prostředí sjednotit od začátku letošního roku dva současné programy do jednoho – také nazvaného Nová zelená úsporám Light – který umožňuje vyplácení záloh předem. V případě zateplení nabízí program navíc možnost dostupného úvěru a zvýhodňuje nízkopříjmové domácnosti, čímž jim usnadňuje přístup k finanční podpoře.³⁹

Úpravy v podobě celkového zjednodušení pravidel, lepšího zacílení i dostupnosti podpory je přitom potřebné zavést napříč programy. Klíčové je spravedlivé nastavení programů a rozvoj systémové sociální politiky, včetně dobrého systému služeb pro nejzranitelnější. Zatímco pro nízko- a středněpříjmové

³⁵ 1) MŽP, SFŽP. Zpráva o stavu implementace Modernizačního fondu v České republice. Období: 1. pololetí 2024. Praha: Státní fond životního prostředí ČR, 2024. 2) SFŽP. Program pro poskytování podpory z prostředků Modernizačního fondu: Nové obnovitelné zdroje v energetice (RES+). Praha: Státní fond životního prostředí ČR, 2021.

https://www.sfzp.cz/files/documents/storage/2024/12/18/1734553862_1621342092_ModF_RES_podminky.pdf. 3) SFŽP. Program pro poskytování podpory z prostředků Modernizačního fondu: Nové obnovitelné zdroje v energetice (RES+). Praha: Státní fond životního prostředí ČR, 2024.

https://www.sfzp.cz/files/documents/storage/2024/12/18/1734554021_ModF_RES_n%C3%A1vrh%20podm%C3%ADnek_12-2024.pdf.

³⁶ viz např. „O Evropské unii skoro nic nevíme, peníze z fondů ale dostáváme rádi“. STEM, 18. února 2020. <https://www.stem.cz/o-evropske-unii-skoro-nic-nevime-penize-z-fondu-ale-dostavame-radi/>.

³⁷ „Se členstvím v EU je podle průzkumu Ipsos spokojená bezmála polovina Čechů“. Deník N, 3. března 2024. <https://denikn.cz/minuta/1367848/>.

³⁸ Rychnovská, Zindulková, připravovaný AMO klima factsheet.

³⁹ „Zálohy předem a výhodný úvěr pro všechny. Program Nová zelená úsporám bude v roce 2025 přehlednější a dostupnější“. Ministerstvo životního prostředí, 5. prosince 2024.

https://www.mzp.cz/cz/news_20241205_Zalohy-predem-a-vyhodny-uver-pro-vsechny-Program-Nova-zelena-usporam-bude-v-roce-2025-prehlednejsi-a-dostupnejsi.

domácnosti jsou zásadní dotace, pro ostatní je možné nastavit podmínky bezúročných půjček.

Příklady dekarbonizačních opatření vytvářejících socioekonomickou přidanou hodnotu a podporujících lokální ekonomiky je také možné nalézt v zahraničí. Například vlámská vláda zahrnuje municipality do procesu dekarbonizace skrze Lokální energetický a klimatický pakt, k němuž se přidala naprostá většina vlámských obcí.⁴⁰ Klíčový je strategický přístup založený na datech, regionálních specifikách a participaci. Nastavit vhodné podmínky pro podporu zranitelných skupin, které zároveň přispívají ke snižování emisí skleníkových plynů, je také snazší ve chvíli, kdy jsou strategické projekty a infrastruktury v rukou veřejné správy.⁴¹

Evropské fondy tedy nabízejí Česku jedinečnou příležitost ke zvýšení odolnosti a konkurenceschopnosti, ale nelze na ně spoléhat zcela, a to nejen kvůli tomu, že Česko v budoucnu přestane být čistým příjemcem unijních zdrojů. Sociální dopady klimatické transformace by měla primárně řešit česká vláda a nastavovat vhodná vnitrostátní pravidla a sociálně citlivá systémová opatření. Pokud veřejnost vnímá, že dekarbonizace prospívá hlavně velkým firmám, zatímco náklady na energie a služby většině lidí stále rostou, nemá zelená tranzice šanci být celospolečensky přijata.

---

⁴⁰ David Blažek, Laura Otýpková, Anna Michalčáková, Jiří Beranovský, Anna Francová, Lasse Kjærgaard Larsen, Jan Šrytr, a Ondřej Šumavský. „Lokální obnovitelné teplo jako budoucnost teplotnosti“. Frank Bold, červen 2024.

https://frankbold.org/sites/default/files/publikace/lokalni_obnovitelne_teplo_jako_budoucnost_teplorenstvi_v2.pdf.

⁴¹ Tomáš Lindner. „Nejdůležitějším příspěvkem k ochraně klimatu je cenově dostupné a kvalitní bydlení ve městech“. Respekt, 30. října 2024. <https://www.respekt.cz/kontext/nejdulezitejsim-prispevkem-k-ochrane-klimatu-je-cenove-dostupne-a-kvalitni-bydleni-ve-mestech>.

4 Jakým způsobem může vláda svou evropskou politiku v oblasti klimatu srozumitelně, účinně a proaktivně komunikovat s veřejností?

Česká veřejnost se většinou shoduje na tom, že dochází ke globálnímu oteplování a že by se Česká republika „měla zavázat k omezení emisí skleníkových plynů, i kdyby to znamenalo zatížení ekonomiky země“.⁴² Paradoxní přitom je, že ačkoliv v posledních letech vidíme dopady změny klimatu na vlastní oči – ať už to byly povodně v roce 2024,⁴³ nebo jevy doprovázející rok 2024 jako nejteplejší v historii – lehce klesá podíl lidí, kteří si myslí, že se klima na Zemi mění kvůli lidské činnosti, a že je tedy nutná její změna.⁴⁴ Stejně tak se snižuje ochota řešit klimatické problémy co nejdříve.

Obavy ze změny klimatu, která je dlouhodobá a projevuje se postupně, v očích Čechů a Češek podle průzkumů zastiňují aktuálnější krize – zahraniční konflikty a války nebo ekonomika země a rostoucí životní náklady.⁴⁵ V situaci, kdy v posledních měsících musela česká veřejnost čelit rekordní inflaci a zdražování cen energií, ustupuje ochota řešit klimatickou krizi do pozadí. Vyjadřuje to i francouzské rčení o rozporu mezi lidmi, kteří se kvůli vysokým cenám bojí konce měsíce, a lidmi, kteří se bojí konce světa. Zásadním úkolem tak bude, jak mezi těmito skupinami nalézt společnou řeč a jak komunikovat o evropských klimatických politikách konstruktivně.

Právě evropská politika v oblasti klimatu je totiž v očích velké části české veřejnosti příčinou zdražování v posledních letech. Zelenou dohodu nebo Green Deal vnímala vloni podle průzkumu STEM polovina české populace dokonce jako ohrožení. To odpovídá jejímu převládajícímu obrazu předkládanému celou řadou politiků i médií. Několik studií⁴⁶ ukazuje, že debata o Zelené dohodě pro Evropu byla v Česku vedena domácími politickými zájmy a účelovým vyvoláváním ekonomických obav.

V české veřejné debatě také zcela chybí základní údaje o klimatické změně a jejich důsledcích, které by politici a další veřejné osobnosti uváděli a vysvětlovali.

⁴² STEM, „Češi a Green Deal“, neveřejný průzkum, září 2024. 20 % odpovědělo, že „rozhodně ano“, 55 %, že „spíše ano“.

⁴³ Podle atribuční studie vzrostla kvůli člověkem způsobené změně klimatu pravděpodobnost a intenzita přívalových dešťů dvojnásobně. Veronika Valtonen. „Studie: K zářijovým povodním v Česku a okolních zemích přispěla změna klimatu“. Seznam Zprávy, 8. října 2024. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-studie-k-zarijovym-povodnim-v-cesku-a-okolnich-zemich-prispela-zmena-klimatu-262107>.

⁴⁴ V roce 2020 si 85 % Čechů a Češek myslelo, že změnu klimatu způsobuje člověk, v roce 2024 pak 71 %. Změnu v lidské činnosti v roce 2020 považovalo za potřebnou 82 %, v roce 2024 už jen 69 %. STEM, „Češi a Green Deal“, neveřejný průzkum, září 2024.

⁴⁵ Zatímco na podzim 2024 se podle průzkumu společnosti Ernst & Young nejvíce Čechů a Češek obávalo zahraničních konfliktů a válek („extrémně“ se obávalo 70 %, „středně“ 17 %) a v čele obav byly i rostoucí životní náklady („extrémně“ 58 % a „středně“ 23 %), změny klimatu se 26 % vůbec neobává, 30 % „středně“ a 44 % „extrémně“. Magdalena Maňáková. „Češi vidí svou ekonomickou budoucnost černěji než Západoevropané“. Seznam Zprávy, 29. října 2024. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-cesi-vidi-svou-ekonomickou-budoucnost-cerneji-nej-zapadoevropane-263381>.

⁴⁶ Např. 1) Kolářová, Marta. Výzkumná zpráva média, 9. ledna 2023, Sociologický ústav AV ČR. [https://www.soc.cas.cz/images/drupal/publikace/vyzkumna_zprava_media_green_deal_kolarova.p](https://www.soc.cas.cz/images/drupal/publikace/vyzkumna_zprava_media_green_deal_kolarova.pdf)
df. 2) Mindeková, Tatiana. Monitoring of the EU's Green Policies: Perceptions and Narratives in the Czech and Slovak Information Space, 2. února 2023, European. <https://www.europeum.org/articles/detail/5424/report-monitoring-of-the-eu-s-green-policies-perceptions-and-narratives-in-the-czech-and-slovak-information-space>. 3) Šefčíková, Kristína. The European Green Deal and the Energy Crisis in the Czech Information Space, 24. ledna 2023, Prague Security Studies Institute. <https://www.pssi.cz/publications/88-the-european-green-deal-and-the-energy-crisis-in-the-czech-information-space>.

V důsledku toho většina veřejnosti nerozumí potřebným opatřením, není vždy zřejmá souvislost mezi jevy přímo spojenými se změnou klimatu ani to, proč jsou nutná dekarbonizační opatření. Chybí také informace o nákladech na škody způsobené změnou klimatu, které při nedostatečném nebo pomalém snižování emisí dlouhodobě výrazně převyšují náklady na transformaci.⁴⁷

V průzkumu „České klima 2024“ Institutu 2050 přitom více než 80 % populace uvedlo, že „politici by nám měli lépe vysvětlit, jaké kroky v ochraně klimatu plánují“, a téměř 70 % vyjádřilo zájem o informace o významu Zelené dohody pro Česko. Praktické informace o tom, jak bude Česko řešit sucho a povodně, zajímají ještě větší část společnosti.⁴⁸

Zároveň panuje rozpor mezi snahou velké části veřejnosti klima řešit a pocítovanými náklady postupně zaváděných opatření na jednotlivé domácnosti. Tento paradox je vidět i v podpoře větrné energetiky: téměř tři čtvrtiny populace si přejí podporu jejího rozvoje, v místních referendech však občané výstavbu nové větrné elektrárny u své obce často zamítnou. Autoři studie „České klima 2024“ z Institutu 2050 však upozorňují, že ochota veřejnosti akceptovat větrnou elektrárnu na území obce roste, pokud z ní má příjmy obec, nebo dokonce přímo místní domácnosti.⁴⁹

To nastiňuje i možnost, jakým způsobem proaktivně přistoupit ke komunikaci o opatřeních na ochranu klimatu ze strany vlády. Kromě používání jednoduchého a srozumitelného jazyka a snadno interpretovatelných vizualizací dat je nutné ukázat relevanci opatření pro veřejnost, vysvětlovat konkrétní pozitivní dopady přijímaných opatření na každodenní život (např. nižší náklady na energie, zlepšení kvality ovzduší), stejně jako reagovat na místní specifika a obavy.

K oslovení více segmentů společnosti, včetně „nejistých“ či přímo „popírajících“,⁵⁰ by bylo nutné provádět tyto kampaně proaktivně, pravidelně a dlouhodobě, spolupracovat s veřejnoprávními i soukromými médii a vytvářet obsahy na sociálních sítích. Chybí především denní komunikace těchto témat ze strany vládních představitelů, ale i dalších osobností, nejen politiků, které by mohly vládu nahradit. V tomto ohledu Češi nejvíce důvěřují vědcům (75 %) a ochráncům přírody (55 %), s nimiž se mnozí sami ztotožňují. Třetí místo patří s výrazným odstupem Ministerstvu životního prostředí (31 %). Naopak nízkou důvěru mají vláda, opozice, firmy, zástupci byznysu a veřejnoprávní média.⁵¹

Veřejnost lze přitom do debat o plánovaných opatřeních aktivně zapojit různými způsoby, například pořádáním kulatých stolů a diskusí napříč regiony v Česku, zapojením občanských organizací nebo organizováním veřejných konzultací. Smysluplné zapojení do politického dialogu mohou podpořit i participativní projekty, jako jsou reprezentativní občanské panely nebo digitální nástroje participativní demokracie. Pravidelný dialog s veřejností o dekarbonizačních opatřeních a ekonomické transformaci má potenciál přiblížit tato témata na lokální úroveň, zvýšit informovanost a zapojit občany do dlouhodobého plánování. Inspirací

⁴⁷ Např. studie expertů z Potsdam Institute, publikovaná v časopisu *Nature*, předpovídá kvůli změně klimatu pokles globálních příjmů do poloviny 21. století o 19 %. Podle těchto odhadů by náklady na řešení následků změny klimatu do roku 2050 byly šestkrát vyšší než investice potřebné ke snížení emisí pro udržení oteplení do 2 °C. Viz Tomáš Jungwirth Březovský, Filip Křenek. „Jak zaplatit zelenou transformaci? Výhled budoucích finančních nástrojů EU“. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), prosinec 2024, s. 9. <https://www.amo.cz/cs/klimatym/jak-zaplatit-zelenou-transformaci-vyhled-budoucich-financnich-nastroju-eu/>.

⁴⁸ Jan Kaliba. „České klima 2024: Je plné paradoxů, lidé chtějí recepty na sucha a povodně“. iROZHLAS, 21. října 2024. https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/ceske-klima-2024-je-plne-paradoxu-lide-chteji-recepty-na-sucha-a-povodne-a_2410210500_mpa.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Např. výzkum „České klima 2024“ rozřazuje českou společnost podle přístupu ke změně klimatu a jeho ochraně do sedmi skupin. Ibid.

⁵¹ Jan Kaliba. „České klima 2024: Je plné paradoxů, lidé chtějí recepty na sucha a povodně“. iROZHLAS, 21. října 2024. https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/ceske-klima-2024-je-plne-paradoxu-lide-chteji-recepty-na-sucha-a-povodne-a_2410210500_mpa.

může být Nizozemsko, kde vláda v roce 2019 spolu s relevantními stakeholdery podepsala národní dohodu o klimatu, v níž se jednotlivé sektory zavázaly implementovat opatření ke snižování emisí skleníkových plynů.⁵²

I česká veřejnost si podle průzkumů většinou přeje dekarbonizaci a modernizaci českého průmyslu či dopravy a s mnoha jednotlivými prvky Zelené dohody pro Evropu (které nejsou zatíženy „nálepkou“ Green Dealu) souhlasí – ať už se jedná o rozvoj obnovitelných zdrojů energie, podporu zateplení budov a stavbu budov nenáročných na energie, podporu železniční dopravy na úkor kamionové, podporu odolnosti krajiny, nebo investice do nových pracovních příležitostí a sociálních opatření v regionech, kde dojde k útlumu průmyslu poškozujícího klima.⁵³ Nejen že tato opatření mají podporu napříč segmenty společnosti, ale zejména je také možné směřovat na jejich realizaci prostředky z unijních programů, mimo jiné z výnosů aukcí z emisních povolenek. Celkově přitom může Česko v současném dotačním období čerpat na klimatická opatření více než bilion korun.⁵⁴

Kladnou roli může hrát důraz na energetickou bezpečnost a snižování závislosti na fosilních palivech z Ruska a dalších autoritářských států – podle průzkumů je pro českou veřejnost otázka bezpečnosti zásadní a právě zajištění bezpečnosti, včetně té energetické, také nejvíce očekává od Evropské unie.

Zcela zásadní ale bude zahrnout do komunikace opatření na spravedlivou zelenou transformaci, která budou kompenzovat ekonomické náklady transformace zranitelným občanům, a tato opatření jim srozumitelným způsobem vysvětlit dříve, než budou napadena v rámci politického boje a komunikačně zarámována ve veřejném prostoru, jako se to stalo v případě aktualizace Národního energeticko-klimatického plánu a dalších dokumentů v létě 2024.

Vláda by měla mít ohledně přijímání opatření na ochranu klimatu jasnou vizi, stejně jako odvahu ji komunikovat. Data ukazují, že podpora klimatických politik je ve společnosti větší, než si mnozí myslí. Například podle studie zveřejněné v Nature Climate Change až 88 % Čechů věří, že vláda by měla v této oblasti dělat víc. Podobný trend potvrzují i další průzkumy – nadpoloviční většina populace chce řešit změnu klimatu a podporuje opatření, která směřují k udržitelnější budoucnosti. Dobře vedený dialog a zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů mohou ukázat, že ochrana klimatu je společenskou prioritou.⁵⁵

Vláda by měla aktivně předem vyhodnotit, kdy bude ve veřejném prostoru podobná příležitost (např. při představení programu Clean Industrial Deal či klimatického cíle 2040), předem se shodnout na prioritních zprávách a ty potom jednotně komunikovat do médií – a to již ve fázi vyjednávání. Bez dostatečné komunikace vznikají obavy veřejnosti, které vedou k nespokojenosti nebo odmítání návrhů, přičemž pro úspěšnou transformaci je podpora veřejnosti naprosto klíčová.

⁵² Zúčastněné sektory jsou elektrický průmysl, zastavěné prostředí, doprava a zemědělství. Vláda Nizozemska, Climate Agreement, Haag: 2019, <https://www.government.nl/documents/reports/2019/06/28/climate-agreement>.

⁵³ Jan Kaliba. „České klima 2024: Je plné paradoxů, lidé chtějí recepty na sucha a povodně“. iROZHLAS, 21. října 2024. https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/ceske-klima-2024-je-plne-paradoxu-lide-chteji-recepty-na-sucha-a-povodne-a_2410210500_mpa.

⁵⁴ „Finance z fondů EU na klimatická opatření v ČR“. Fakta o klimatu, duben 2024. <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/fondy-eu>.

⁵⁵ Lukáš Marek. „Změna klimatu trápí mnohem víc lidí, než jste si nejspíš mysleli“. Seznam Zprávy, 30. dubna 2024. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-zmena-klimatu-trapi-mnohem-vic-lidi-nez-jste-si-nejspis-mysleli-250210>.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Vendula Kazlauskas

Vendula Kazlauskas (roz. Karásková) je analytičkou AMO a členkou Správní rady AMO. Věnuje se problematice české zahraniční politiky vůči EU, Evropské unii a evropským klimatickým politikám, zaměřuje se také na oblast Pobaltí. Vystudovala obor Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a Dějiny umění na Filozofické fakultě stejné univerzity. V letech 2014-2019 pracovala v Evropském parlamentu v Bruselu, v současnosti je zaměstnaná na zahraničním velvyslanectví v Praze. S AMO spolupracuje od roku 2019. Do října 2024 zde pracovala jako projektová manažerka, od podzimu 2024 je členkou Správní rady AMO.

vendula.kazlauskas@amo.cz

Martin Abel

Martin Abel (roz. Madej) je analytikem AMO. Vystudoval právo na Univerzitě v Oxfordu a Univerzitě Karlově, kterou završil titulem Ph.D. Své právní vzdělání propojuje od roku 2019 s dekarbonizací ekonomiky, především energetického sektoru. Založil Klub Agrivoltaiky, který usiloval o legalizaci dvojího využití půdy pro zemědělství a energetiku. V minulosti vedl Klimatickou žalobu, tedy spolek, který uspěl u Městského soudu v Praze s žalobou na stát pro nečinnost v mitigaci změny klimatu. Analytickou práci věnoval též biopalivům a vodíku. Aktuálně pracuje na vymezení tzv. akceleračních oblastí pro urychlený rozvoj obnovitelných zdrojů v ČR a s tím souvisejícími změnami legislativy a územního plánování.

martin.abel@amo.cz